

1

Мария Тереза

Мария Тереза рядко напуска гнездото на дома си. Мястото е малко, през годините е събирала там гласовете, които ѝ правят компания. Някои казват, че е сама, но самотата ѝ е толкова по избор, колкото и наложена, а Мария Тереза добре знае цената, която плаща човек, принуден да бъде там, където не иска. Никой не знае точната ѝ възраст, а и самата тя твърди, че вече е загубила бройката на годините си: „Защото възрастта отговаря на времето, през което си оцелявал, а невинаги на времето, което си изживял“, заявява тя в празнотата на дома си, докато тъче платното на часовете, които се нижат, и от безкрайни нощи стават дни.

2

Фадо¹

Като малка бе безстрашна. Катереше се по дърветата, за да избяга от съдбата, която земята ѝ беше подготвила. „Мария Тереза! Мария Тереза, слез веднага оттам! – крещяха майка ѝ и баба ѝ. – Веднага, преди да си е дошъл баща ти!“ И Мария Тереза слизаше, уплашена, че съдбата ѝ също ще се изкатери по дърветата. „Все едно не разбира, че е момиче. Момичетата трябва да се държат прилично!“ Разочарована и неразбрана, тя седнаше на каменната пейка пред портата и си мислеше за дядо си. Краката ѝ не стигаха земята, затова ги люлееше напред-назад, прегърбена и чорлава. Отнасяше се толкова лесно, че почти забравяше коя е. Чуваше колите, които минаваха по шосето, но не откъсваше поглед от обувките си, докато не чуеше една врата да се затваря пред нея. Баща ѝ, внушителен и напет, излизаше от колата с куфарче в ръка и стъпките му отекваха по тротоара. Сянката му падаше върху дъщеря му, която не вдигаше глава, но го чуваше да казва: „Мария...“. Омърлушена, тя го изпращаше до кухнята, където родителите ѝ накрая се скарваха, че на единствената им дъщеря, дете един ден ще стане за женене, ѝ липсва акъл. „Ще се омъжиш за добър мъж, чуваш ли?“, крещяха ѝ вкъщи; и Мария Тереза, макар и да не разбираше много-много, знаеше, че предопределят нейното фадо.

---

¹ Съдба (порт.). Бел. прев.

Смъртта и лихвите

Днес живее спокойно. Не дължи нищо на никого, казва, че има дългове само към времето, но че смъртта ще ѝ опрости лихвите. Понякога застава до прозореца, гледа как хлапетата си играят на улицата и раздава съвети на вятъра. Дъщерята на сенъора Емилия, съседката отсреща, намира Мария Тереза за очарователна: всяка вечер задава въпроси и повтаря чутото между футболните мачове, а всеки ден майка ѝ ѝ забранява да си играе пред онази къща. Но малката не я слуша: за разлика от другите деца в квартала, Жоана не се страхува от поученията на Мария Тереза и дори ги намира за забавни. Когато се умори да тича насам-натам, сяда на каменната пейка под прозореца и слуша мърморенето ѝ. Това място ѝ носи някакво загадъчно усещане за уют.

– Жоана, махай се оттам, че ще се разболееш!

– Ох, Жоана, внимавай да не се заразиш...

– Недей да се правиш на интересна или няма да си играем с теб! – Тя невинаги се поддава на подмятанията на съучениците си, но и не ги пренебрегва. Засрамва се и тръгва с тях към парка.

– Чух да разправят, че била вещица... – продължават те.

– Да! Даже виждала в тъмното...

– Разбира се! Видя ли какви са ѝ стъклени очите?

– Трябва да сядаш на друго място, Жоана... А малката не отговаря. Мисли за смъртта и нейните лихви – в крайна сметка кой ги плаща?

Невидимата общност

Мария Тереза не харесва книги без илюстрация на корицата. Казва, че буквите не са толкова привлекателни, колкото цветовете на изображението, независимо дали е абстрактно, или не. Един добре преценен цвят е отворена врата към бъдещите думи, шепнещият глас на една предизвестена съдба. Няма значение дали книгата е хубава, или що-годе става – красотата е относителна, стига корицата да ѝ проговори достатъчно, че да пожелае да чуе какво има вътре. Четенето на книга е сериозна работа. Книгата е колкото отрязък загубено време, толкова и безкраен сюжет. Така или иначе, хората,

веднъж осмелили се да влязат през тази врата, никога не са същите. Ето защо в дома си Мария Тереза използва рафтовете по нестандартен начин. Подрежда книгите изправени, с корицата напред, което заема три пъти повече място, но така посланието им е видимо. Със задната корица напред стоят томчетата, чието бъдеще вече е преживяла; с предната напред – тези, чиито образи все още не е била готова да изслуша. Рафтовете ѝ са пълни с книги и малки статуетки, които я закрилят. Винаги е събирала фигурки без стойност, но заредени с истории за универсалната истина, която носи в главата си. И така, нейният дом е невидима общност на колективното въображение, където само тя диктува какво да става.

5

Зверовете на страха

Всеки вторник сутрин ходи на пазара, за да направи покупки за седмицата – за всяка седмица от годината. Не живее под диктата на сезоните. Купува каквото ѝ харесва и си спретва най-необичайни празници. Един вторник през юни тази година купи продуктите, нужни за коледен сладкиш. Когато я подпитаха на касата, отговори, че на следващия ден е Коледа, и без да обръща внимание на саркастичните коментари на съседите, които крият децата си от нея, се върна вкъщи, за да приготви празничната вечеря, както подобава.

Пазарът е на около шест пресечки от дома ѝ. Уж нищожно разстояние, но пътят е дълъг под погледите на онези, които я отхвърлят, ала въпреки това не я оставят да мине незабелязана. Носи на гърдата си фигурка на светец, издялана от тъмно дърво, светецът е различен всяка седмица. Външно безучастна, но винаги наострила слух за коментарите, които я преследват, реди кратки, неразбираеми молитви и ускорява крачка.

– Ето я вещицата!

– Вижте я лудата...

– В сряда... Отива да купи съставки за казана?

Обидите не омаловажават присъствието ѝ, макар че я правят по-свита. Тя свежда глава, сякаш вкарва врата в тялото си, и си продължава по пътя, съсредоточена върху звука от колелцата на пазарската количка по неравния тротоар.

В магазина вижда Жоана, скрита зад зеленчуците. Мария Тереза ѝ се плези и малката се смее. Емилия се готви да плати, когато чува смеха на дъщеря си и я търси с поглед сред множеството. Когато вижда с кого е, хуква превъзбудена през магазина и сграбчва детето за косата: „Моля ви, не говорете повече с дъщеря ми, ако обичате!“. Жоана изхленчва и поглежда съседката извинително и с известно съжаление. Мария Тереза свива рамене, те дори не са говорили. Около нея зейва празнота, всички бягат от лудата на градчето. Зверовете на страха се хранят с най-слабите души. Мария Тереза оставя на касата повече пари от необходимото, бързо слага зеленчуците в чантата на колелца и тръгва обратно към къщи. Този път не се моли.